

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. VII. Solvitur alia objectio, & quomodo Divina Providentia, rerum
contingentiam & libertatem non tollat, breviter declaratur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

Lib. 11. dinis. Ut enim eleganter ait Plinius: Rerum natura nusquam magis quam in minimis tota est. Et cap. 2. D. Hieronymus ad Heliodorum: Creatorem non in caelo tantum miramur, & terra, Sole, & Oceano, Elephantis, Camelis; sed & in minimis quoque animalibus, formicis, culice, muscis, vermiculis; & istiusmodi genere, quorum magis scimus corpora quam nomina; eandemque in cunctis admiramur solertiam. Item Augustinus libro 3. de Genesi ad litteram cap. 6. Creat minima corpore, acuta sensu animantia, ut majore attentione stupemus agilitatem muscae volantis, quam magnitudinem jumenti gradientis, ampliusque miremur opera formica, quam onera camelorum. Unde ferm. 119. de tempore concludit, quod Deus magnus est in magnis, nec parvus in minimis. Videri etiam potest Pater Ludovicus Granatenfis in Catechismo 1. parte cap. 18. ubi de hoc eleganter & eruditè suo more disserit.

§. VIII.

Solvitur alia objectio, & quomodo Divina providentia, rerum contingentiam & libertatem non tollat, breviter declaratur.

39. **O**bjicies ultimò contra ultimam conclusionem. Si res humanae divina providentiâ regerentur, & ea quae sunt à nobis, essent ab aeterno à Deo praedeterminata, ac praedefinita, tolleretur omnis libertas & contingentia nostrorum actuum, & omnia quae sunt à nobis, fatali quadam necessitate contingerent: quia aeternum illud divinae providentiâ decretum, esset immutabile, & infrutrabile, & in tempore à Deo praedeterminato, infallibiliter suum consequeretur effectum; & sic frustra fierent exhortationes, consultationes, deliberationes, preces, orationes, & similia. Unde Seneca in Oedippo.

Fatis agimur, cedit fatis.
Non sollicita possunt cura
Mutare rati flamina fusi.
Quidquid patimur mortale genus;
Quidquid facimus, venit ex alto.
Vix illa Deo vertisse licet.
Qua nexa sunt currunt causis,
Iti cuique ratus prece non ulla
Mobilis ordo.

Et Horatius lib. 1. Ode ad Fortunam:

Te semper anteit seva necessitas,
Clavos, trabales, & cuneos manu gestans
Athena, nec severus uncus abest.
Liquidumque plumbum.

40. Respondeo idem argumentum sub alijs terminis proponi à Seneca Philosopho, lib. 2. naturalium quaestionum, ubi postquam divinae providentiâ (quam alio nomine fatum appellat) immobilitatem, efficacissimis rationibus demonstravit, hæc sibi objicit.

Fata aliter jus suum peragunt, nec ullâ commoventur prece: non misericordiâ fleuntur, non gratiâ, servant cursum irrevocabilem, ex destinato fluunt. Quemadmodum rapidorum aqua torrentium in se non recurrit, nec moratur quidem, quia priorem superveniens precipitat. Sic ordinem rerum fati aeterna series rotat, cujus hæc prima lex est, stare decreto. Quid enim intelligis fatum? Existimo necessitatem rerum omnium, aeternamque, quam nulla vis rumpat. Hanc si sacrificijs, & capite niveæ agnæ exorari judicas: divina non nosti. Sapientis quoque sententiam negatis posse mutari, quanto magis Dei? Cum sapiens

A quid sit optimum in presentia sciat, illius divinitati omne presens sit... Quid ergo expiationes, procurrationes, quid orationes qua Dijs sumi pro aliquo munere obtinendo?

Huic difficultati egregius ille Philosophus sic respondet: Quadam à Dijs immortalibus ita suspensa relicta sunt, ut in bonum vertant, si adnotæ preces fuerint, si vota suscepta. Ita non est hoc contra fatum, sed ipsum quoque in fato est. Aut futurum, inquit, est aut non? Si futurum est, etiam si non susceperis vota, fiet. Si non est futurum, etiam si susceperis vota, non fiet. Falsa est ista interrogatio, quia illam mediam inter ista exceptionem præteris. Futurum (inquam) hoc est, sed si vota suscepta fuerint, hoc quoque necesse est, B fato comprehensum sit, aut suscipias vota aut non. Puta fatum est, ut hic disersus sit, sed si litteras didicerit, ab eodem fato continetur ut litteras discat: idèò dicit. Hic dives eris, sed si navigaverit: at in illo fati ordine, quo patrimonium illi grande promittitur, hoc quoque proinus fatum est ut naviget, idèò navigabit... Sic cum sanita videatur esse de fato, debetur tamen medico, quia ad nos beneficium fati per hujus manus venit.

Hactenus Seneca præclare difficilem illam, immutabilis providentiâ cum rerum contingentia, humanorumque actuum libertate concordiam explicavit, quo non melius Christianus Theologus: eodem enim modo illam declaravit S. Thomas 3. contra Gent. cap. 94. his verbis: Cùm divina providentiâ non solum subdantur effectus, sed etiam causæ & modi essendi, non sequitur quòd si omnia Dei providentiâ aguntur, quòd nihil sit in nobis: sic enim sum à Deo provisus, ut per nos liberè & contingenter fiant. Et hic art. 4. primo loco sibi objicit; Omnis effectus qui habet aliquam causam per se, qua jam est, vel fuit, ad quam de necessitate sequitur, provenit ex necessitate: ut Philosophus probat in 6. metaphys. sed providentiâ Dei cùm sit aeterna, præexistit, & ad eam sequitur effectus de necessitate; non enim potest divina providentiâ frustrari: Ergo providentiâ divina necessitatem rebus provisus imponit.

D Cui argumento sic respondet: Ad primum dicendum, quòd effectus divinae providentiâ non solum est aliquid evenire quocumque modo; sed aliquid evenire vel contingenter, vel necessario; & idèò evenit infallibiliter & necessario, quòd divina providentiâ disponit evenire infallibiliter & necessario; & evenit contingenter & liberè, quòd divina providentiâ ratio habet, ut contingenter & liberè eveniat. De hoc plura dicemus in Tractatu de prædestinatione, ubi veram ac legitimam humanæ libertatis, cum divina Providentiâ, & Prædestinatione concordiam, fusè exponemus.

§. IX.

E Ultimò argumentum diluitur, & explicatur modus quo mali subijciuntur divinae providentiâ.

Objicies ultimò: Si daretur divina providentiâ, illa esset universalis, subindeque non solum ad bonos, sed etiam ad malos aliquo modo se extenderet: At Deus nullam habet providentiâ de malis & peccatoribus, cùm eos non amet, sed odio habeat, nec malum & peccatum ab eis excludat, sed eos peccare sinat, & in peccato perseverare, ac moti permittat: Ergo &c.

Respondeo concessâ Majori, negando Minorè, Deus enim non solum bonorum, sed etiam

malorum providentiam habet, longè tamen diversam; boni enim sub ordine divinæ bonitatis & misericordiæ continentur, & ad divinæ hereditatis participationem ordinantur & destinantur: mali verò, præcisè quæ mali, ita continentur intra ambitum divinæ providentiæ, quòd decident ab ordine bonitatis & misericordiæ, incidunt intra ordinem divinæ justitiæ, nec ordinantur in bonum proprium, sed in bonum electorum, & in manifestationem divinæ justitiæ, pro cujus explanatione & elucidatione

44. Sciendum est, totum ambitum divinæ providentiæ, duplici ordine contineri, ordine scilicet misericordiæ & justitiæ: ut enim dicitur Psal. 61. *Semel loquutus est Deus, duo hæc audivi, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia.* Quia ergo Deus potentiam habet, hominem è nihilo produxit, quia misericors, illum mox ad vitam æternam ordinavit, sicque ordinatum, suavi gratiæ suæ zephiro & motione, ad bonum semper inclinavit, quousque à benigno illo & gratuito ordine misericordiæ decidit per peccatum. Priùs itaque exitit intra ordinem misericordiæ: ubi autem ab illo decidit per inordinationem peccati, Deus (ut loquitur S. Thomas) inordinationem illam inordinatam non reliquit; mox enim ordinatus est homo peccator ad penam, ad manifestandum Dei justitiam, juxta illud ad Roman. 9. *Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa ire apta in irerum &c.* Et quia peccatores per peccatum servi sunt, ac divinæ providentiæ serviunt, non ut liberi, sed ut servi, idè sicut opera servorum in familia, ordinantur ad utilitatem filiorum, inferiora ad bonum superiorum, & res omnes corporeæ ad utilitatem hominis, sic & ipsi mali ordinantur in bonum electorum. Hinc Augustinus de agone Christiano cap. 7. *Ex hoc (inquit) admoneamur, ut totà voluntate serviamus Domino nostro, quoniam justus liberaliter servit, injustus autem compeditus servit, omnes tamen divina providentiæ serviunt; sed alij obediunt tanquam filij, & faciunt cum ea quod bonum est; alij ligantur tanquam servi, & fit de eis quod justum est &c.* Quibus verbis duplicem indicat ordinem divinæ providentiæ, unum in quo boni tanquam filij sponte tendunt ad participationem divinæ bonitatis, & circa illos nihil exercetur nisi misericordia; alterum in quo mali tanquam servi, & rebelles voluntati Domini, ad penam destinantur, & super illos exercetur divina justitia; & sicut servi non laborant propter se, sed propter filios familiæ, ita nec ordinantur mali ad bonum aliquod proprium, sed ad bonum aliorum, justorum scilicet. Unde idem Augustinus 11. de Genesi ad litteram cap. 6. de reprobis ait: *Num quia presciti sunt, idèo creati minimè debuissent? Habent enim & ipsi locum suum, quem in rebus impleant pro utilitatibus sanctorum.*

In 2.
dist. 37.
art. 1.
ad 5.

45. Hujus duplicis ordinis meminit D. Thomas supra quæst. 19. art. 6. ubi hæc habet: *Quod recedere videtur à divina voluntate, secundum unum ordinem, relabitur in ipsam secundum alium; sicut peccator, qui quantum est in se, recedit à divina voluntate peccando, incidit in ordinem divinæ voluntatis, dum per ejus justitiam punitur.* Et quæst. 7. de verit. art. 7. supponens homines ita dirigi à divina providentiæ & ordinati in finem, quòd ipsi seipsos dirigant & ordinent ad illum; hoc est ita ipsi provideri, quòd & ipsi providentes fiunt, secundum quòd ipsi diversimodè se ha-

Tom. I.

46. *bent providendo, diversimodè eis providetur à Deo, inquit D. Thomas: Si enim rectum ordinem in providendo servant, & in eis divina providentiæ ordinem servat humana dignitati congruum; ut scilicet eis nihil eveniat, quod in eorum bonum non cedat, secundum illud ad Roman. 8. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Si autem providendo ordinem non servant, quod congrui rationali creatura, sed provideant secundum modum brutorum animalium, etiam divina providentiæ de eis ordinabit secundum ordinem qui brutis competit, ut scilicet ea quæ in eis vel bona vel mala sunt, non ordinentur in bonum eorum proprium, sed in bonum aliorum, secundum quòd in Psalmo dicitur: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Hæc D. Thomas: ex quibus plenissimè solvitur argumentum propositum, & explicatur modus quo mali subduntur divinæ providentiæ.

ARTICULVS II.

An divina Providentiæ essentialiter consistat in actu intellectus aut voluntatis?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ.

46. **N**Otandum primò: quòd licet Deus in seipso simplicissimus sit, in eo tamen cum fundamento in re distinguimus plures actus ex parte intellectus & voluntatis, pro varietate objectorum, & modi tendendi in illa; præintelligendo unum alteri, non quòd re ipsa aliquis sit prior, vel antecedens, sed quia est fundamentum ut a nobis priùs intelligatur; ita ut si per impossibile inter illos esset ponenda distinctio, unus deberet præcedere, & esse causa alterius. Sic asserimus, intellectum priorem esse voluntate, & intellectionem volitione; & inter ipsos actus intellectus, cognitionem causæ, cognitionem effectus, & necessariam liberà: inter actus verò voluntatis, volitionem vel intentionem finis, volitionem & electionem mediorum; & amorem naturalem & necessarium, amore libero.

47. **N**Otandum secundò, ad providentiæ quinque actus concurrere. Primus est volitio sive intentio finis, hæc enim est qua movet ad electionem mediorum. Secundus est cognitio mediorum proportionatorum. Tertius est consilium, seu iudicium eorum. Quartus est electio. Quintus denique est imperium, executio enim jam præsupponit providentiæ ejus quòd executioni mandatur.

48. **N**Otandum tertio, quòd cum providentiæ sit pars prudentiæ, quæ versatur circa media: de primo actu, qui est volitio sive intentio finis, non potest esse difficultas, an in illo consistat formaliter ratio providentiæ: certum est enim, quòd ille actus solum se habet antecedenter, quia ex volitione finis movetur quis ad eligenda media. Certum est etiam, quòd providentiæ, cum sit ratio practica, non consistit in aliquo actu intellectus speculativi, & per consequens ex parte actuum intellectus, solum manet dubium de actibus practicis: quales sunt consilium, iudicium, & imperium. De actibus verò voluntatis, solum est difficultas, an consistat in electione mediorum? His præmissis.

Rrr iij